

Людмила Степанівна Руденко,
*кандидат педагогічних наук, доцент кафедри педагогіки,
Педагогічний інститут,
Київський університет імені Бориса Грінченка
м. Київ*

ЗМІСТОВО-МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПІДГОТОВКИ МАГІСТРАНТІВ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ ДО РОЗВИТКУ ДИТЯЧОЇ ОБДАРОВАНОСТІ

У статті розкрито зміст, сутність підготовки магістрантів дошкільної освіти до здійснення організаційно-педагогічної діяльності з розвитку дитячої обдарованості.

Ключові слова: дошкільна освіта, дитяча обдарованість, змістово-методичне забезпечення.

Постановка проблеми... Результати психолого-педагогічних досліджень доводять, що кількість дітей-дошкільників, віднесених до категорії обдарованих, в Україні зростає. Проте, як показує практика, готовність педагогічного персоналу, керівників дошкільних установ і батьків до створення для таких дітей розвивального середовища в межах дошкільного закладу та в сім'ї, є не достатньою. Тому, виявлені суперечності між наявним та потрібним рівнями готовності магістрантів дошкільної освіти до професійно-педагогічної діяльності з розвитку дитячих обдарувань актуалізували обраний нами напрям пошуку.

Аналіз останніх досліджень і публікацій свідчить, що дослідженню питанням професійної підготовки майбутніх фахівців сфери дошкільної освіти приділяється належна увага: методичні аспекти підготовки кадрів дошкільної освіти розроблено у працях Л.Артемової, І.Дичківської, К.Крутий, М.Машовець, Т.Поніманської та ін.; дослідження підготовки фахівців дошкільних закладів до окремих видів професійної діяльності і різних аспектів виховання й навчання дошкільників здійснюють А. Богуш, З.Борисова, Н. Грама, Т.Котик, Л.Крайнова та ін. Проте, незважаючи на значні здобутки науковців, вважаємо, що питання готовності магістрантів спеціальності Дошкільна освіта до творчої організаційно-педагогічної діяльності з розвитку дитячої обдарованості залишилося не повністю вирішеним.

Формулювання цілей статті. Метою даної статті є розкриття змістово-методичного забезпечення підготовки магістрантів, майбутніх організаторів дошкільної освіти до проектування розвитку дитячої обдарованості (на прикладі навчальної дисципліни «Психолого-педагогічні основи роботи з обдарованими дітьми»).

Виклад основного матеріалу дослідження... Обдарованість, на думку багатьох дослідників, – це своєрідне якісне поєднання здібностей, високого розвитку інтелекту та мотивацій досягнень. Можливість розвитку обдарованості залежить від ряду факторів: суто психофізіологічних, а також середовища, яке підтримує обдарованість (дорослі, батьки, педагоги). Саме середовище – оточуючі дитини, на думку В.Моляко, ще в дошкільному віці мають виявити високий рівень досягнень дитини в сенсориці, психомоториці, сфері спілкування, констатувати схильність до чого-небудь. Тільки тоді можна очікувати на успіхи і розвиток обдарованості такої дитини в майбутньому [1, с.31]. Отже, відповідно підготовлене доросле оточення дитини може сприяти розвитку і реалізації її таланту, або, навпаки, гальмувати його. Пріоритетна роль у цьому належить вихователям, керівникам дошкільних установ та батькам. Тільки єдність діяльності сім'ї, дошкільних навчальних закладів, а також зацікавленість і підтримка держави може здійснити стимулюючий вплив на розвиток потенційних можливостей обдарованих дошкільників. Саме тому слід надавати достатньої уваги, по-перше, питанням формування фахової компетентності майбутніх магістрів дошкільної освіти – стимулюванню їх мотивації до педагогічної діяльності,

розширенню професійно-педагогічних знань та вмінь, а також здатності використовувати ці знання у практичній діяльності, по-друге, – удосконаленню змісту психолого-педагогічних дисциплін, форм, методів, спрямованих на становлення педагогічно обдарованих фахівців.

Враховуючи вимоги сучасних освітніх стандартів нашої держави до підготовки магістрів дошкільної освіти, було розроблено авторську програму курсу «Психолого-педагогічні основи роботи з обдарованими дітьми» (автори Л.С. Руденко, О.А. Венгловська), який є складовою дисциплін психолого-педагогічного циклу і відноситься до блоку за вибором вищого навчального закладу. Курс базується на міждисциплінарних зв'язках із дисциплінами професійно-орієнтованої гуманітарної, професійної та практичної підготовки. Програма дисципліни складається з теоретичних та практичних блоків, метою яких є формування у магістрантів професійно-педагогічних умінь, навичок та способів діяльності: експертного оцінювання обдарованості дітей дошкільного віку та розроблення на цій основі для них індивідуальних програм розвитку за профілем обдарованості; проектування розвивальної діяльності і середовища в ДНЗ для обдарованих дітей та розроблення і презентація методичних рекомендацій для вихователів і батьків щодо розвитку дитячих обдарувань у дошкільному віці. Особлива увага приділена оволодінню магістрантами знаннями та практичними навичками організації взаємодії педагогів та батьків із обдарованими дітьми.

Процес підготовки майбутніх фахівців дошкільної освіти в умовах вищого педагогічного закладу є складним і різнобічним. Це потребує застосування комплексного, системного та компетентнісного підходів з використанням різних педагогічних форм, методів, засобів і прийомів. У реалізації змісту навчальної дисципліни «Психолого-педагогічні основи роботи з обдарованими дітьми» ми намагалися переорієнтувати всі форми навчальної діяльності студентів: лекції, семінари, організацію самостійної роботи, систему контролю й оцінювання знань студентів, взаємини в системах «студент – студент», «студент – викладач».

У процесі підготовки магістрантів ми використовували різновиди лекцій, розповсюджені в практиці вищої школи за кредитно-модульної системи організації навчання. Наприклад, при вивченні першого модуля («Теоретико-методологічні аспекти проблеми розвитку обдарованості») доцільним є використання тьюторської лекції, мета якої – здійснити огляд основних концепцій обдарованості; ознайомити магістрантів із станом проблеми обдарованості в теорії та практиці; продемонструвати зв'язок даної дисципліни з іншими дисциплінами; викласти власну позицію викладача щодо проблеми обдарованості; надати методичні поради магістрантам щодо самостійної роботи над змістовим модулем та підготовкою до модульного контролю, рекомендувати з коментарями список основної та допоміжної навчальної і наукової літератури, інших інформаційних джерел тощо. Використання при цьому технічних засобів – раціональних презентацій, мультимедійної підтримки збуджує інтерес, стимулює і направляє внутрішню енергію магістрантів у русло продуктивного освоєння дисципліни.

Як показує практика, вивчення деяких тем (наприклад, «Методична робота в ДНЗ з обдарованими дітьми») доцільно здійснювати з використанням лекцій з елементами колективного дослідження, що є різновидом проблемного навчання. Участь досвідчених фахівців дошкільної освіти – представників районних управлінь освіти, вихователів-методистів, які мають передовий досвід організації методичної роботи з педагогічними кадрами в дошкільних освітніх установах щодо розвитку дитячої обдарованості, надають можливість магістрантам чітко уявити собі можливості практичного застосування теоретичних розробок проблеми обдарованості [2, с.6]. При використанні таких лекцій, поряд із наданням навчальної інформації у формі монологу, ми постійно пропонували магістрантам завдання теоретичного або практичного характеру із зверненням до спеціаліста-практика. Створення проблемних ситуацій, використання проблемних та інформаційних питань включає мислення магістрантів, а діалоговий підхід дає змогу не тільки слухати й конспектувати нову інформацію, а й на основі аналізу позицій викладача і фахівця-

практика, узагальнити зміст пропонованого матеріалу, самостійно обміркувати, усвідомити його і на цій основі виробити власну думку, визначити своє ставлення до керівництва, планування, організації та контролю навчально-виховної роботи з розвитку дитячої обдарованості.

Позитивні результати дає проведення спільних «методичних посиденьок», семінарів, диспутів із залученням керівників ДНЗ, вихователів-методистів на базі методичних кабінетів ДНЗ, коли студенти мають можливість ознайомитися з організацією роботи з розвитку дитячої обдарованості безпосередньо в умовах конкретного дошкільного освітнього закладу. Організація практико-орієнтованого середовища розвиває практичні навички магістрантів, створює сприятливий психологічний клімат, мажорний настрій, тим самим стимулює мотивацію до педагогічного фаху, посилює творчу активність та пізнавальні інтереси студентів, дає можливість «зануритися» в реальні умови майбутньої професії, забезпечує зв'язок теорії з практикою.

Особливу цінність має індивідуальна навчально-дослідна діяльність студентів. Вона є видом позааудиторної індивідуальної діяльності, результати якої використовуються у процесі вивчення програмового матеріалу навчальної дисципліни. Використання у змісті ІНДЗ розробленої дисципліни елементів імітаційних технологій – розроблення та презентація науково-методичної розробки семінару-практикуму для вихователів ДНЗ щодо роботи з обдарованими дітьми, надало можливість магістрантам розвинути професійні поведінкові вміння, застосовуючи типові професійні ситуації з фрагментами театралізації. Цей вид навчального проекту дозволяє студентам систематизувати, узагальнити, закріпити і застосувати знання з проблеми обдарованості на практиці в передбачуваних предметно-соціальних умовах, тим самим формуючи певний професійно-педагогічний досвід магістрантів.

Проведення «круглого столу» на завершальному етапі вивчення дисципліни із запрошенням науковців відділу діагностики обдарованості Інституту обдарованої дитини НАПН України, додало особливого інтересу магістрантів до проблеми обдарованості. Метою «круглого столу» було ознайомити магістрантів з останніми здобутками науковців щодо експертного оцінювання обдарованості дитини та особливостями організації індивідуалізованого навчання і виховання обдарованих дітей (зокрема, з авторською програмою доктора психологічних наук, професора В.У.Кузьменко); виявити основні позиції студентів щодо психолого-педагогічного консультування та підтримки обдарованості дітей у сім'ї; розвинути потребу студентів у самоосвіті з питань розвитку обдарованості дошкільників. Організація і проведення дискусії під час заходу показала, що магістранти виявили толерантність, повагу у діалозі з науковцями, професорсько-викладацьким складом, один з одним та здатність у встановленні зв'язків між змістовним наповненням кожного аргументу і ефективністю спільного розв'язання ними проблемних питань. Це підкреслило сильні сторони майбутніх фахівців, ступінь їх обізнаності в проблемі, а також моральної вихованості і готовності до організаційно-педагогічної діяльності з розвитку дитячих обдарувань.

Висновки. Потреба подолання суперечності між існуючим станом підготовки магістрів дошкільної освіти і новими вимогами суспільної практики потребує удосконалення їх готовності до творчої педагогічної діяльності. Розроблений навчальний курс дисципліни «Психолого-педагогічні основи роботи з обдарованими дітьми» торкається актуальних питань щодо закономірностей становлення майбутніх фахівців дошкільної освіти та формування їх готовності до розвитку обдарованості дітей дошкільного віку.

ЛІТЕРАТУРА

1. Кульчицкая Е.И. Сирень одаренности в саду творчества / Е.И. Кульчицкая, В.А. Моляко . – Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2008. – С. 31
2. Інноваційні технології навчання як інтегративно-комплексний засіб активізації навчальної діяльності : метод. рекомендації [Укладач Л.А. Якимова] – К.: МАУП, 2007.– С. 6